

A veterinaria bovina rompe o silencio e abre o debate sobre o seu propio benestar

Que ocorre cando quen coidan dos nosos animais poñen o foco no seu propio benestar? O XXVIII Congreso Internacional Anembe de Medicina Bovina, celebrado a mediados de maio na cidade de Valladolid, presentou esta cuestión nunha mesa redonda sobre a sostibilidade da profesión. Tras entrevistar a todos os seus relatores, reunimos as súas distintas miradas sobre un reto que xa non pode quedar á marxe do sector.

A sostibilidade da profesión veterinaria foi o lema e un dos grandes eixes de reflexión do XXVIII Congreso Internacional Anembe de Medicina Bovina, celebrado en Valladolid do 20 ao 22 de maio. A Asociación Nacional de Especialistas en Medicina Bovina de España (Anembe) quixo dedicar a tarde da primeira xornada a unha mesa redonda centrada nun asunto que, durante moito tempo, permaneceu en segundo plano: a saúde mental, a carga de traballo, a presión profesional, a remuda xeracional e a sostibilidade laboral dos que exercen a veterinaria, especialmente no ámbito bovino.

Moderada pola investigadora Isabel Blanco, profesora na Universidade de Lleida e profesora

adxunta na Universidade de Ciencias Agrícolas de Suecia, a mesa reuniu miradas complementarias coa experiencia directa de campo da veterinaria Carmen Arrobas; a visión académica e institucional de Manel López, decano da Facultade de Veterinaria da Universitat Autònoma de Barcelona (UAB); a perspectiva europea de Diana Teixeira, desde a Federación de Veterinarios de Europa; a análise psicolóxica do *burnout* de Amparo Osca, profesora titular de Psicoloxía do Traballo e das Organizacións na Universidade Nacional de Educación a Distancia (UNED), e a lectura sociolóxica de Mariano Urraco, doutor en Socioloxía e profesor na Universidade Complutense de Madrid (UCM).

O punto de partida centrouse en que a profesión veterinaria necesita falar de benestar e que necesita facelo de forma colectiva. Isabel Blanco explicou que en Anembe existe “un especial esforzo en abordar temas de interese común” e que, desde había case un ano, se viña valorando a necesidade de tratar a saúde mental dos veterinarios. A propia elección do nome da mesa xa deixaba ver, segundo sinalou, certa dificultade para chamar ao problema polo seu nome: “A decisión de como titularíamos o debate, se ‘saúde mental’ ou ‘benestar dos veterinarios e veterinarias’, xa deixaba entrever unha especie de estigma”.

UN PROBLEMA COLECTIVO, NON INDIVIDUAL

Blanco Penedo lembrou que noutros países a situación da profesión veterinaria en materia de saúde mental foi recoñecida coma unha prioridade, mentres que en España o sector se atopa aínda nunha fase previa: “Estamos nunha fase de concienciación ou de aceptación de que temos un problema”. Para a investigadora, a mensaxe central é que non se trata dunha suma de fragilidades individuais, senón dun asunto estrutural: “Non é unha problemática persoal, nin unha mostra dunha debilidade individual, senón que é un problema totalmente estrutural e do colectivo”.

Esa idea foi compartida por Mariano Urraco, quen achegou á mesa a mirada da Socioloxía do Traballo. Desde a súa perspectiva, o malestar profesional non pode interpretarse unicamente desde o que lle ocorre a cada persoa de forma illada. »

Isabel Blanco, investigadora e profesora na Universidade de Lleida e profesora adxunta na Universidade de Ciencias Agrícolas de Suecia, moderou o debate

► AMPARO OSCA: “UN TERZO DO TECIDO PROFESIONAL ESTÁ EN PERIGO, XA EN INDICADORES DE COR LARANXA, E O OBXECTIVO DEBERÍA SER EVITAR QUE OS PROFESIONAIS QUE ESTÁN EN ÁMBAR CHEGUEN A ESTAR EN VERMELLO”

► ISABEL BLANCO: “NON É UNHA PROBLEMÁTICA PERSOAL, NIN UNHA MOSTRA DE FEBLEZA INDIVIDUAL, SENÓN QUE É UN PROBLEMA TOTALMENTE ESTRUCTURAL E DO COLECTIVO”

Amparo Osca, profesora titular de Psicoloxía do Traballo e das Organizacións na UNED, compartiu os resultados de diferentes investigacións sobre a saúde dos veterinarios

i Convierte en euros el CALOSTRO sobrante!

No te lo pierdas:
descubre cómo en dos pasos.

Descúbrelo fácil y rápido,
infórmate.

Contribuye a
la economía circular.

Vitomega Iberia SL

www.vitomega.es

Whatsapp: 614242858

Dirección: Rua Ferreiro, N° 6, 27003 Lugo

A veterinaria Carmen Arrobas chegou a súa experiencia de campo

Calquera problema persoal ou individual sempre ten que conectarse con cuestións sociais, culturais e estruturais que van máis alá do que sofre a persoa”, afirmou. No caso da veterinaria bovina, eses factores concréntanse en xornadas longas, existencia constante, aceleración, dispoñibilidade permanente e, en moitos casos, unha vivencia solitaria da presión laboral. “O problema non é dun mesmo, é noso”, resumiu Urraco, subliñando a importancia de converter unha experiencia individualizada de malestar nunha resposta de profesión.

O diagnóstico completouse coa visión de Amparo Osca, que desde 2023 traballa en diferentes investigacións sobre a saúde dos veterinarios canda profesores da Facultade de Veterinaria de León. Os seus estudos permitiron identificar estresores especialmente relevantes, entre eles a carga de traballo, a conciliación, a carga emocional, as urxencias, os conflitos laborais e as dificultades asociadas ao exercicio autónomo. Segundo Osca, “os veterinarios que puidemos enquisar manifestan que teñen moita carga de traballo, a cal tamén lles impide conciliar coas demandas familiares”. Pero o desgaste non é só físico nin organizativo: “Xa non é só carga física, é tamén unha carga emocional importante”.

A profesora da UNED advertiu de que, cando eses factores superan certo limiar, os profesionais acaban queimados. Nos estudos realizados desde o seu departamento, “un terzo do tecido profesional está en perigo, xa en indicadores de cor laranxa”, mentres que o resto se reparte entre quen están en mellor situación e quen se atopan nunha zona de maior risco. Pensando en todos es-

► CARMEN ARROBAS: “MOITAS VECES NON TEMOS TEMPO DE TRABALLAR NO CAMPO. TARDAMOS NUN TRABALLO CLÍNICO MEDIA HORA E TODA A CARGA ADMINISTRATIVA SUPERA CON FARTURA AS HORAS DEDICADAS Á PARTE LABORAL”

tes grupos, fan falta medidas de intervención antes de que quen están en situación intermedia pasen a unha situación crítica. “Temos que ser conscientes de que medidas de intervención podemos introducir co obxectivo de evitar que os profesionais que están en ámbar cheguen a estar en vermello”, sinalou.

Neste sentido, Manel López engadiu que a formación veterinaria debe avanzar cara a unha preparación máis completa para afrontar a dimensión emocional, relacional e laboral do exercicio profesional: “As facultades non só transmitimos coñecementos científicos e competencias técnicas; tamén temos a responsabilidade de preparar o noso alumnado para a realidade humana da profesión”.

Segundo explicou, os datos recollidos na UAB xunto coa Fundación Galatea e o Consell de Col·legis Veterinaris de Catalunya mostran que “o 81 % do alumnado declara que non se atrevería a falar co seu profesorado sobre o seu malestar emocional, e un 71 % presenta esgotamento emocional alto”. Para o decano, isto evidencia que a institución que forma os futuros profesionais “é practicamente invisible como recurso emocional”, unha realidade que considera necesario asumir como responsabilidade propia.

No ámbito da veterinaria de campo, esa presión vívese en primeira

persoa. Carmen Arrobas, veterinaria de vacún de carne en extensivo no sur de Extremadura, describiu o día a día coma “un non parar”. Aínda que a axenda estea organizada, sempre aparecen imprevistos que esixen unha capacidade de adaptación constante. “Somos unha parte do sector que traballamos de forma silente, pero con gran repercusión a nivel social. Somos o cabalo de batalla, estamos en primeira liña de acción”, afirmou. O seu testemuño pon o foco nun dos factores que máis desgaste xera actualmente: a carga administrativa. “Moitas veces non temos tempo de traballar no campo. Tardamos nun traballo clínico media hora e toda a carga administrativa supera con creces as horas dedicadas á parte laboral”.

A burocracia, a dixitalización e a falta de tempo de calidade aparecen, así como pezas dun mesmo problema. Arrobas explicou que a adaptación á era dixital supón “un traballo persoal e mental moito maior” para xeracións formadas noutro contexto. A isto súmase a dificultade para desconectar. A veterinaria lembrou unha frase da súa filla de 14 anos: “Mamá, sempre estás co teléfono”. Para Arrobas, esa escena resume unha parte invisible da profesión: “Todo ese tempo non o contamos e cremos que estamos, pero non é tempo de calidade”. ►►

► MANEL LÓPEZ: “AS FACULTADES TEMOS A RESPONSABILIDADE DE PREPARAR O NOSO ALUMNADO PARA A REALIDADE HUMANA DA PROFESIÓN”

A visión máis académica ofreceuna Manel López, decano da Facultade de Veterinaria da Universitat Autònoma de Barcelona

BUENAS NOTICIAS!

Syvazul® BTV 3 está ahora autorizado en bovino y ovino en dosis de 2 ml con un aumento en la concentración de antígeno en la vacuna.

2 inyecciones I.M. de 2 ml con 3 semanas de diferencia

1 inyección S.C. de 2 ml

Syvazul® BTV 3

Leading the way in Bluetongue vaccination

INDICACIONES: **Ovino:** Para la inmunización activa de ovino para reducir la viremia, la mortalidad, los signos clínicos y las lesiones causadas por el serotipo 3 del virus de la lengua azul. Establecimiento de la inmunidad: 4 semanas después de completar la pauta de primovacuna. La duración de la inmunidad no se ha establecido. **Bovino:** Para la inmunización activa de bovino para reducir la viremia causada por el serotipo 3 del virus de la lengua azul. Establecimiento de la inmunidad: 3 semanas después de completar la pauta de primovacuna. La duración de la inmunidad no se ha establecido. **POSOLÓGIA PARA CADA ESPECIE, MODO Y VÍAS DE ADMINISTRACIÓN:** Agitar bien antes de usar. **Ovino:** Vía subcutánea. Administrar por vía subcutánea a ovino a partir de los 3 meses de edad, de acuerdo con el siguiente esquema: Primovacuna: administrar una dosis única de 2 ml. Revacunación: No establecida. **Bovino:** Vía intramuscular. Administrar por vía intramuscular a ganado bovino a partir de los 2 meses de edad en animales sin tratamiento previo o a partir de los 3 meses de edad en terneros nacidos de madres inmunizadas, de acuerdo con el siguiente esquema: Primovacuna: administrar dos dosis de 2 ml separadas por un intervalo de 3 semanas. Revacunación: No establecida. Uso veterinario. Medicamento sujeto a prescripción veterinaria. En caso de duda, consulte a su veterinario.

Syvazul® BTV 3 contiene la cepa NT2023 inactivada, que proviene directamente de un aislamiento del brote de 2023 en los Países Bajos. Autorización de comercialización EU/2/24/332/001-002 en virtud del Artículo 25 del Reglamento (UE) 2019/6.

laboratorios **syva** s.a.

Sede Central: Parque Tecnológico de León

Calle Nicestrato Vela M 20 • 24009 León - España

Tel.: 987 800 800 • e-mail: mail@syva.es • www.syva.es

syvacontigo

@syvacontigo

laboratorios-syva

Información
del producto

A cuestión da dispoñibilidade permanente foi tamén abordada desde unha perspectiva máis ampla. Isabel Blanco advertiu de que a normalización do estrés e a sobrecarga impide actuar sobre eles. “A normalización é un dos procesos que impide calquera tipo de acción”, indicou. Na súa opinión, “a profesión arrastra unha confusión entre o que é paixón ou motivación e a capacidade para poñer límites para non desgastarte nin esgotarte”, apuntou. A vocación, se non vai acompañada de estruturas de coidado, pode terminar converténdose nun factor de risco.

Mariano Urraco coincidiu en que a veterinaria é unha profesión cunha forte carga vocacional. Moitos profesionais constrúen desde moi novos unha imaxe idealizada do seu futuro laboral, pero esa imaxe pode chocar coa realidade cotiá. “Hai un punto de autoexixencia moi enraizado que tende a xerar situacións de frustración”, explicou. Cando alguén quere facer ben o seu traballo, pero as condicións non llo permiten, pode aparecer unha tensión difícil de soste. En palabras do sociólogo, “se a unha persoa lle gusta facer o seu traballo ben ou perfecto e as condicións que ten para realizalo o impiden, é fácil que se sinta frustrado”.

A perspectiva europea achegada por Diana Teixeira, *public affairs manager* na Federación de Veterinarios de Europa (FVE), situou o caso español dentro dun problema compartido por outros países. A FVE representa a asociacións nacionais que agrupan a uns 330.000 veterinarios e leva anos traballando no mapeo da saúde mental da profesión. Teixeira destacou que os datos son preocupantes: “Temos moito estrés autopercibido e niveis moi altos”. Ademais, mencionou que as baixas médicas relacionadas con *burnout* alcanzan o 23 % nos datos presentados pola Federación.

A PRESIÓN E IMAXE SOCIAL

Para Teixeira, a profesión veterinaria constrúese culturalmente arredor dunha imaxe de entrega extrema. “Culturalmente vese o veterinario coma un superheroe”, verbalizou. Esa imaxe leva a priorizar sempre o paciente, mesmo por riba do propio benestar: “Importa moito máis que o paciente estea ben ca a

► MARIANO URRACO: “EXISTE EN ESPAÑA UNHA VISIÓN ESTIGMATIZADA DO RURAL QUE AFECTA TAMÉN Á VALORACIÓN DA VETERINARIA BOVINA”

Mariano Urraco, doutor en Socioloxía e profesor na Universidade Complutense de Madrid, analizou o problema dende o punto de vista máis cultural e social

túa saúde mental”. En produción animal, esta presión combínase con realidades socioeconómicas complexas: o veterinario debe comunicar, defender decisións clínicas, asumir decisións administrativas e adaptarse ás posibilidades económicas de cada explotación. “Tes que barallar e ofrecer opcións”, sinalou Teixeira, lembrando que non sempre é posible aplicar o ideal clínico cando as condicións económicas ou estratéxicas de cada negocio non llo permiten.

A veterinaria de animais de produción ten, ademais, particularidades que agravan o desgaste: longas xornadas, esforzo físico, desprazamentos, urxencias, dificultade para conciliar e, nalgúns casos, sensación de falta de recoñecemento.

Teixeira apuntou que en España hai graduados suficientes, pero moitos profesionais emigran, outros abandonan a profesión e outros prefiren afastarse do medio rural para buscar espazos urbanos. “Non hai veterinarios suficientes para todo o traballo que existe no campo”, resumiu.

O recoñecemento social aparece coma unha das grandes materias pendentes. Amparo Osca considerou que,

ademais de mellorar as condicións laborais e salariais, cómpre reforzar a valoración social da profesión. “Ademais do económico, tamén fai falta recoñecemento social”, puntualizou. Ao seu xuízo, a sociedade descoñece en gran medida o traballo real dos veterinarios, algo que pode abordarse con xornadas, congresos, accións de difusión e espazos de participación social. Carmen Arrobas tamén insistiu nesta idea: “Creo que non se entende nin se dá a coñecer”. Para ela, sería necesario “amosar a realidade do veterinario de explotación para que a sociedade entenda a carga física, mental e emocional que implica”.

Urraco introduciu outro elemento: a imaxe social das profesións rurais. Na súa opinión, existe en España “unha visión estigmatizada do rural que afecta tamén á valoración da veterinaria bovina”. “O recoñecemento social é necesario para calquera profesión. Para esta profesión tamén”, comentou. Pero mellorar esa imaxe esixe intervir non só sobre a profesión, senón sobre imaxinarios culturais e históricos profundamente enraizados. ►►

KESSENT® y LysiGEM™

LIDERANDO UNA
GANADERÍA MÁS SOSTENIBLE

La metionina y la lisina son los dos aminoácidos esenciales más limitantes para la producción lechera en los rumiantes.

Los beneficios de la metionina y la lisina son bien conocidos pero, cuando se utilizan de forma concertada, proporcionan beneficios adicionales más allá de la suplementación con el aminoácido individual. Sin su inclusión nunca podremos llegar a maximizar ni optimizar nuestra producción.

KEMIN, como único proveedor de metionina y lisina ampliamente contrastadas, pone a su disposición KESSENT y LYSIGEM.

KEMIN[®]
RUMINANT
ESSENTIALITIES

[kemin.com/
ruminant-essentialities](https://kemin.com/ruminant-essentialities)

NOVAS XERACIÓNS

Outro dos puntos centrais da mesa foi a remuda xeracional. As novas xeracións chegan con outras expectativas sobre o traballo, a conciliación e os límites profesionais. Para Blanco Penedo, mozos e mulleres son dous grupos especialmente vulnerables e deben terse en conta en calquera estratexia de apoio. “Son os dous grupos con maior vulnerabilidade ou con menos acceso a ferramentas”, recalcou. No caso das mulleres, a desigualdade non se limita ao ámbito laboral, senón que se cruza con exigencias familiares e sociais. Carmen Arrobas exprésao desde a súa experiencia: “As obrigas sociais e familiares outórganos unha serie de responsabilidades que deberían estar máis diluídas na contorna familiar”. Esa carga engadida, considerou, condiciona a forma de vivir e soste a profesión.

Desde a universidade, López Béjar percibe tamén un cambio claro nas expectativas dos novos veterinarios. “As novas xeracións seguen a ter unha gran vocación pola profesión, pero tamén valoran aspectos como a conciliación, o benestar, o desenvolvemento profesional continuo e unhas condicións laborais sostibles”, afirmou. Ao seu xuízo, “non buscan traballar menos; buscan traballar mellor”, unha evolución que obriga o sector a reflexionar sobre como organiza o traballo, sobre todo en ámbitos coma a medicina bovina e a produción animal, onde atraer e reter talento será clave para garantir a remuda xeracional.

Fronte a este diagnóstico, a mesa tamén abriu a porta a posibles respostas. Unha delas pasa por reforzar a formación en habilidades que tradicionalmente non estiveron presentes na carreira veterinaria, como a xestión do estrés, a comunicación, a organización do tempo, o liderado, as finanzas e ferramentas empresariais ou a capacidade para poñer límites. Arrobas reclamou apoio das organizacións para “diluír esa carga administrativa” e tamén formación persoal e mental para “saber parar”. Ademais, lembrou que moitos veterinarios son empresa, pero non reciben formación suficiente para xestionar esa dimensión profesional.

INICIATIVAS EN MARCHA

O decano da Facultade de Veterinaria da UAB defendeu que as compe-

► MANEL LÓPEZ: “OS MOZOS SEGUEN A TER UNHA GRAN VOCACIÓN POLA PROFESIÓN, MAIS TAMÉN VALORAN UNHAS CONDICIÓN LABORAIS SOSTIBLES. NON BUSCAN TRABALLAR MENOS; BUSCAN TRABALLAR MELLOR”

tencias transversais deben deixar de considerarse un complemento dentro da formación veterinaria. “As habilidades brandas ou *soft skills* deben deixar de verse como un engadido e pasar a considerarse competencias profesionais esenciais”, sinalou. Entre elas destacou a comunicación, a xestión emocional, o liderado, o traballo en equipo, a resolución de conflitos, a toma de decisións éticas e a xestión do tempo e da carga de traballo.

“Debemos formar non só excelentes clínicos, senón tamén profesionais capaces de desenvolverse en ámbitos complexos e exixentes”, subliñou.

Diana Teixeira presentou iniciativas europeas que xa traballan nesa dirección, como VetJoy, impulsada pola FVE xunto con FECAVA e IVSA, con apoio de Zoetis e Zoetis Foundation. A iniciativa inclúe materiais e programas desde antes da entrada na carreira ata a xubilación, con especial atención á atracción e retención de profesionais, a mentoría e o acompañamento no inicio da vida laboral. “Creamos unha unión entre veterinarios experimentados e os máis novos para que conten con apoio e se sintan acompañados na transición dos estudos á vida profesional”, explicou. Tamén mencionou ferramentas para xestión do estrés e organización do tempo, ademais de

programas de *coaching* de equipos que está previsto traer moi pronto a España.

En paralelo, Blanco Penedo suxeriu a utilidade do enfoque One Welfare, ou “un só benestar”, para conectar a saúde mental das persoas co benestar animal e a sostibilidade ambiental. A diferenza de One Health, este concepto incorpora de forma específica os estados afectivos e mentais de animais e persoas. “Un só benestar aborda os estados afectivos e mentais, non só dos animais senón tamén os das persoas profesionais da gandería e a veterinaria”, matizou. Desde esta perspectiva, coidar aos veterinarios non é unha cuestión accesorio, senón parte dun sistema de benestar interdependente.

Anembe, pola súa parte, quere avanzar máis alá da concienciación. Segundo Blanco Penedo, a mesa acompañouse dun cuestionario dirixido aos profesionais presentes para recoller experiencias, situacións de risco e posibles estratexias de apoio.

Enquisa Anembe sobre o benestar da profesión veterinaria

Espazo anónimo.
Tempo estimado:
3 minutos.

A finalidade é empezar a construír unha base de coñecemento propia no ámbito da veterinaria bovina. “Necesitamos saber situacións e experiencias nas que se vexa realmente que se pon en perigo ou se rompe ese equilibrio da saúde mental”, sinalou. A idea de fondo é que Anembe poida xerar unha estrutura de apoio ao profesional, un punto de referencia que axude a priorizar accións e detectar necesidades reais.

O primeiro paso, coinciden os participantes, é asumir que o problema existe. Para Urraco, a toma de conciencia debe ir acompañada dun diagnóstico minucioso que identifique onde se materializa o malestar: na formación, na etapa universitaria, na organización do traballo, na duración das xornadas, na burocracia, na soidade profesional ou na falta de recoñecemento. “O primeiro é entender que existe ese problema, visibilizalo e levar a cabo un diagnóstico minucioso”, sostivo. Só desde aí será posible deseñar respostas eficaces.

Diana Teixeira, da Federación de Veterinarios de Europa, compartiu as estratexias e a situación doutros países europeos

► DIANA TEIXEIRA: “OS VETERINARIOS DEBERÍAN PENSAR NA SÚA SAÚDE MENTAL TODOS OS DÍAS, COMO PENSAN EN SALVAR AS VIDAS DOS SEUS PACIENTES”

A sostibilidade da profesión veterinaria, por tanto, non depende unicamente de vocación, resistencia ou compromiso individual; depende de condicións laborais, estruturas de apoio, recoñecemento social, formación, conciliación, redes colectivas e capacidade de cambiar unha cultura profesional que durante demasiado tempo normalizou a sobrecarga. Como resumiu Diana Teixeira, “tes

que pensar na túa saúde mental todos os días, como pensas en salvar as vidas dos teus pacientes”. Porque unha profesión esencial para a sanidade animal, a saúde pública, a produción gandeira e o medio rural non pode sosterse se non se coida tamén de quen a fan posible. “A veterinaria é unha profesión sostible que non pode existir sen saúde mental”, concluíu Teixeira. ■

RESERVA LA FECHA

66º Congreso Anual del NMC

National Mastitis Council • Organización Global para la Calidad de la Leche

25–28 de enero de 2027

Jacksonville, Florida

Regístrate en www.nmconline.org

Formación, intercambio científico y networking con colegas de todo el mundo.

2027

